

OPLEIDINGSPROFIEL

door

Ria den Hertog, hoofddocent Christelijke Hogeschool Ede, Aline Bouwes, docent Hogeschool Utrecht, Hanneke Broekman, docent Haagse Hogeschool, Ingrid Eisenberg, docent Hogeschool Windesheim, Zwolle, Adwin Rutgers, hoofddocent HAN University of Applied Sciences, Arnhem en Nijmegen, allen lid van de schrijfgroep BN2030

Het landelijke opleidingsprofiel Bachelor of Nursing 2030 (BN2030) geeft in hoofdlijnen weer wat een afgestudeerde bachelor verpleegkundige (hbo-v'er) moet kennen en kunnen.

BN2030 BIEDT EEN OVERZICHT VAN de landelijk vastgestelde competenties van de bacheloropleiding Verpleegkunde.¹ Het opleidingsprofiel is daarmee de basis voor de opleiding tot bachelor verpleegkundige: de verpleegkundige opgeleid op niveau 6 van het Nederlands kwalificatieraamwerk (NLQF 6).² Het opleidingsprofiel BN2030 is opgeleverd in oktober 2023. Belangrijke kaders bij het schrijven ervan waren het NLQF-raamwerk, het beroepsprofiel verpleegkundige en *Gezond opleiden 2021-2025*, het sectorplan voor het hoger gezondheidszorgonderwijs van de Vereniging Hogescholen.³⁻⁴ Het sectorplan beschrijft welke vraagstukken van belang zijn voor de zorgsector en gaat in op de

betekenis van de vraagstukken voor het onderwijs, het werkveld en de student.

Gedeelde visie

Dankzij de landelijke vaststelling van het profiel ontstaat een gedeelde visie op het opleiden van de bachelor verpleegkundige. Het is duidelijk wat mag worden verwacht van deze startbekwame professional. Het opleidingsprofiel wijst de opleidingen de richting om hun curriculum vorm te geven. Daarbij hebben ze ruimte om keuzen te maken, bijvoorbeeld op basis van samenwerkingspartners in de praktijk en de regionale context. In het opleidingsprofiel is ruimte voor de opleidingen om nieuwe ontwikkelingen in de beroepspraktijk te verwer-

ken zonder dat het nodig is het opleidingsprofiel aan te passen. Zie figuur 1 voor hoe het opleidingsprofiel is gepositioneerd ten opzichte van andere belangrijke opleidingsdocumenten.

Het opleidingsprofiel is een kerndocument in de curriculumontwikkeling van de beroepsopleidingen aan de hogescholen. Daarnaast is het een belangrijk en informatief document voor studenten zelf en voor praktijk- en werkbegeleiders in de beroepspraktijk. Omdat bachelor-verpleegkundigen werkzaam kunnen zijn in diverse werkvelden, is het belangrijk dat opleiding, praktijk en de student nadenken over de context waarin geleerd en gewerkt wordt. En ook over welke specifieke eigenschappen daarvoor kunnen worden ontwikkeld.

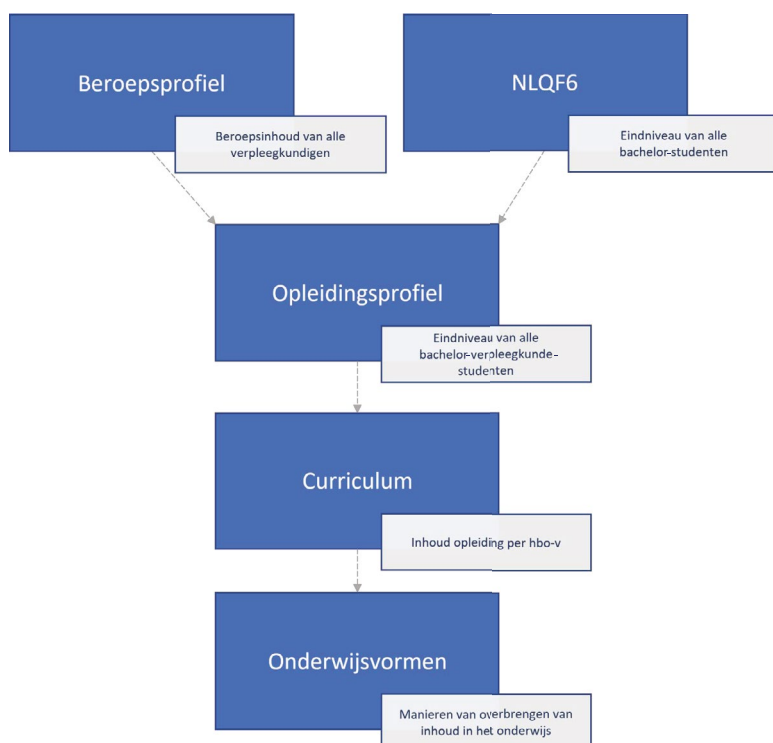
Belangrijke wijzigingen

In dit TvZ-dossier over BN2030 belicht de schrijfgroep BN2030 belangrijke wijzigingen in het opleidingsprofiel. We beschrijven eerst de verandering in de benaming van de CanMEDS-rollen. Daarna worden de drie belangrijkste aanpassingen in het opleidingsprofiel toegelicht aan de hand van drie thema's: leiderschap, probleemoplossend vermogen en preventie. Hierna wordt kort beschreven welke gevolgen dit heeft voor de CanMEDS-rollen met de bijbehorende competenties.

REFERENTIES

1. Opleidingsprofiel Bachelor of Nursing 2030. LOOV, 2023. www.loov-hbov.nl
2. Kwalificatiekader NLQF6. www.nlqf.nl
3. Schuurmans M, Lambregts J, Grotendorst A (red.). Beroepsprofiel Verpleegkundige. In: *Leren van de toekomst, Verpleegkundigen en verzorgenden*. Houten: Bohn Stafleu van Loghem; 2012.
4. Vereniging Hogescholen. *Gezond Opleiden*, het sectorplan van het hoger gezondheidszorgonderwijs 2021-2025.

FIGUUR 1 POSITIONERING OPLEIDINGSPROFIEL BN2030

SUCCESVOL PROCES

door

Corine Latour, Aart Rietveld, Marloes van den Broek, Bram van der Graaf

Dagelijks bestuur Landelijk Opleidingen Overleg HBO-Verpleegkunde (LOOV)

Zó verliep het proces van opleidingsprofiel Bachelor of Nursing 2020 naar Bachelor of Nursing 2030.

IN MEI 2020 WAS DE KICK-OFF

voor het nieuwe opleidingsprofiel BN2030. Het ging om een brainstorm-sessie over wat geleerd was van de ontwikkeling van het opleidingsprofiel BN2020, hoe het vernieuwingsproces vorm te geven en wat volgens de 17 hbo-v-opleidingen belangrijke uitgangspunten waren voor de inhoud. De systematiek van de CanMEDS-rollen wilden we behouden. De inhoud van het profiel zou minder voorschrijvend worden, zodat de individuele hbo-v's gemakkelijker kunnen inspelen op specifieke ontwikkelingen in de eigen regio.

Voor de procesbegeleiding stelden we een onafhankelijke procesbegeleider aan. Voor het schrijven van het opleidingsprofiel BN2030 is een projectgroep van zes auteurs samengesteld: docenten van hbo-v-opleidingen met kennis van verpleegkunde en onderwijskunde, die werkten onder leiding van de projectbegeleider. Ook werd een klankbordgroep samengesteld met lectoren, vertegenwoordigers van brancheorganisaties en hoogleraren in het verpleegkundig vakgebied. Zo bleven onderzoek en praktijk goed aangesloten. Tot slot werd een stuurgroep geformeerd, die bestond uit leden van het algemeen dagelijks bestuur van het Landelijk Overleg Opleidingen Verpleegkunde (LOOV). De 17 LOOV-leden stelden hiervoor financiële middelen ter beschikking.

Enquête

Om input te krijgen vanuit het werkveld en docenten hbo-v, hebben we in het voorjaar van 2022 een enquête gehouden onder alumni, docenten, praktijkbegeleiders en leidinggevenden. Het leverde 1808 respondenten op. Aansluitend zijn

rondetafelgesprekken georganiseerd met de branches, de MBO Raad, de ministeries OCW en VWS, ZonMw, V&VN, de BN2020-netwerkgroep en hoogleraren en lectoren binnen het verpleegkundig vakgebied.

In september 2022 ging de projectgroep aan de slag met de uitkomsten van de enquête en rondetafelgesprekken. De klankbordgroep en stuurgroep lazen met regelmaat conceptversies en gaven feedback; beslispunten werden besproken. In februari 2023 is een digitale werkconferentie georganiseerd. Die trok 500

'Uiterlijk in 2026 leiden de hogescholen studenten op conform dit profiel'

deelnemers. Aan de hand van stellingen is input opgehaald over de drie kernthema's: leiderschap, probleemoplossend vermogen en preventie.

Op 15 september 2023 heeft het sectoraal adviescollege Hoger Gezondheidszorg-onderwijs (SAC-HGZO) het opleidingsprofiel BN2030 formeel goedgekeurd. Op 31 oktober 2023 hebben het LOOV en SAC-HGZO het feestelijk gelanceerd. In het licht van digitalisering en duurzaamheid heeft het LOOV besloten dat studenten, docenten, het werkveld en andere belangstellenden BN2030 als pdf

kunnen downloaden op www.loov-hbov.nl. Het streven is dat alle hogescholen hun studenten uiterlijk per september 2026 opleiden conform het opleidingsprofiel BN2030.

Trots

We kijken terug op een succesvol proces dat is gerealiseerd binnen het budget en de geplande tijd. Er zijn ook lessons learned. Sommige brancheorganisaties bleken zich onvoldoende vertegenwoordigd te voelen of hadden andere verwachtingen van de mate van betrokkenheid bij het proces. Dit aandachtspunt nemen we mee bij toekomstige trajecten. Verder besloten we dat het aan de individuele hbo-v's is om de opleiders van het werkveld te betrekken bij de nadere afstemming van het landelijke opleidingsprofiel op de regionale contexten in het werkveld, maar mogelijk veroorzaakt dit dubbel werk. Dit aandachtspunt wordt meegenomen in de netwerkgroep BN2020 (met leden van curriculumcommissies), die geruisloos is overgegaan in de 'netwerkgroep BN2030'.

We zijn trots op het eindresultaat en de wijze waarop iedereen heeft meegewerkt aan de totstandkoming van het opleidingsprofiel. Om van het opleidingsprofiel Bachelor of Nursing 2020 naar Bachelor of Nursing 2030 te komen, is een zorgvuldig proces doorlopen dat binnen de Vereniging Hogescholen wordt gezien als een *best practice*. Nu is het aan de hogescholen om het opleidingsprofiel door te ontwikkelen naar een passend en actueel curriculum. De praktijk is ook aan zet, want de praktijk is de meest krachtige en inspirerende leeromgeving die een student zich kan wensen. 📌

DE CANMEDS-ROLLEN

door

Ria den Hertog

hoofddocent Christelijke Hogeschool Ede

Aline Bouwes

docent Hogeschool Utrecht

Hanneke Broekman

docent Haagse Hogeschool

Ingrid Eisenberg

docent Hogeschool Windesheim, Zwolle

Adwin Rutgers

hoofddocent HAN University of Applied Sciences, Arnhem en Nijmegen

Allen lid van de schrijfgroep BN2030

Net als in BN2020 is in het landelijke opleidingsprofiel Bachelor of Nursing 2030 gewerkt met de CanMEDS-systematiek. Het doel hiervan is de rollen van de bachelor-verpleegkundige weer te geven in hun samenhang.

BACHELOR OF NURSING 2030 (BN2030) geeft in hoofdlijnen weer wat een afgestudeerde bachelor verpleegkundige (hbo-v'er) moet kennen en kunnen.¹ De in het landelijke opleidingsprofiel verwerkte CanMEDS-systematiek maakt de samenhang duidelijk tussen de rollen van deze verpleegkundige (zie figuur 1).²

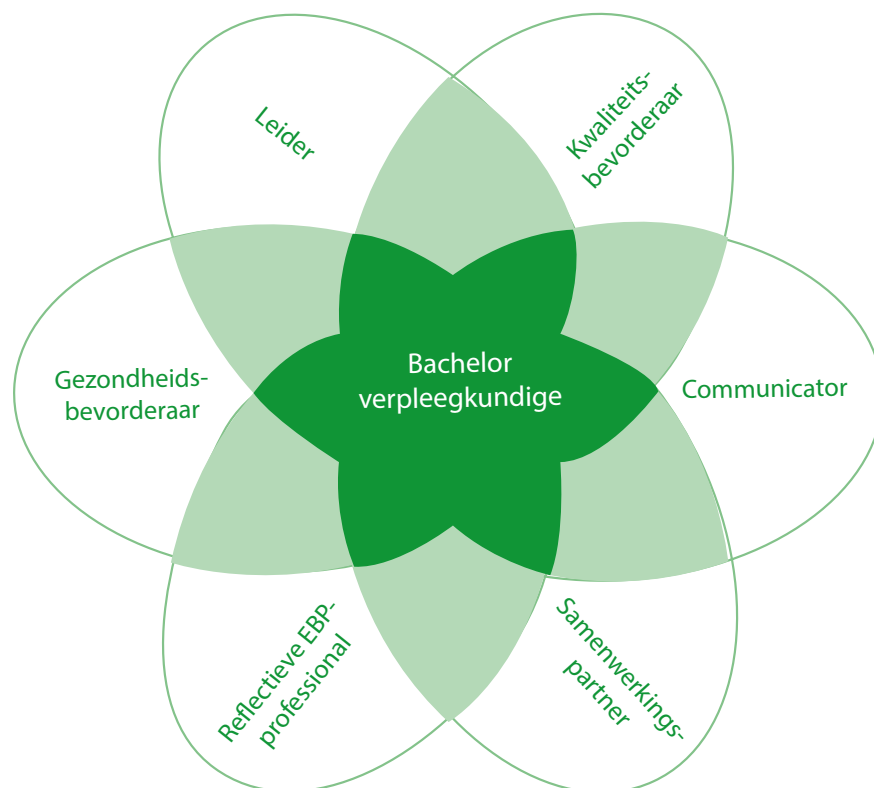
Sommige rollen in de figuur hebben een andere naam dan in BN2020. Zo is de centrale rol van 'zorgverlener' vervangen door 'bachelor verpleegkundige', het beroep (met niveau-aanduiding) waarvoor wordt opgeleid. De rol van 'organi-

sator' heet nu 'leider', omdat deze term de inhoud van de rol beter dekt. De naam van de rol van 'professional en kwaliteitsbevorderaar' is veranderd naar 'kwaliteitsbevorderaar', want professional staat al in het hart van de CanMEDS-bloem: de 'bachelor verpleegkundige'. Tabel 1 geeft een overzicht van de naamswijzigingen. De nummering van de rollen vergemakkelijkt de communicatie en is niet bedoeld om een rangorde aan te brengen.

Gerecht

Elke CanMEDS-rol bevat twee of drie competenties die beschrijven wat de

FIGUUR 1 SAMENHANG VAN DE CANMEDS-ROLLEN

startbekwame verpleegkundige beheerst. In de competenties zijn kern-begrippen gebruikt, die worden toegelicht in het document BN2030.¹ Een praktische vraag is hoe de rollen, competenties en kernbegrippen uit het opleidingsprofiel samenhangen. De rollen vertegenwoordigen deelaspecten van de verpleegkundige taken, maar zijn ook onlosmakelijk met elkaar verbonden. De competenties die bij de rollen horen, zijn voor BN2030 geactualiseerd en beschreven aan de hand van een aantal kernbegrippen. Bij het ontwikkelen van de competenties krijgen kennis, vaardigheden en houding steeds meer vorm, waardoor de rollen beter gehanteerd kunnen worden. Dit geheel vormt een gids om als startbekwame bachelor verpleegkundige aan de slag te gaan in de beroepspraktijk. Dit abstracte proces illustreren we aan de hand van een metafoor over het bereiden van een *masterchef*-gerecht en de aandacht voor de beleving van het eten.

'Waardeer wat de student al in huis heeft en zet dit in'

Smaakbeleving

Om te leren koken begin je bij de basis: je kiest standaardgerechten en bereidt met een beperkt aantal ingrediënten een maaltijd voor mensen in je omgeving. De voorbereiding begint met nadenken over wat je wilt koken en wat je gasten lekker vinden. Welke ingrediënten heb je al in huis en welke boodschappen zijn nodig? Je vraagt je af of je dit al kunt of waar je hulp bij nodig hebt. Er mag iets fout gaan, omdat het 'doen' door iedereen wordt gewaardeerd. Je gebruikt je positieve ervaringen en leermomenten om het aantal basisgerechten uit te breiden. Gaandeweg zie je een gerecht ontstaan dat er steeds lekkerder uitziet en wint aan geur, kleur en smaak. De bereiding vereist meer vaardigheden en creativiteit, waardoor je je kennis moet uitbreiden. Je bedenkt ook hoe je handig

TABEL 1 CANMEDS-ROLLEN IN BN2020 EN BN2030

BN2020	BN2030
1. Zorgverlener	Bachelor verpleegkundige
2. Communicator	Communicator
3. Samenwerkingspartner	Samenwerkingspartner
4. Reflectieve EBP-professional	Reflectieve EBP-professional
5. Gezondheidsbevorderaar	Gezondheidsbevorderaar
6. Organisator	Leider
7. Professional en kwaliteitsbevorderaar	Kwaliteitsbevorderaar

kunt aansluiten bij de wensen van je gasten, bij hun diëten of smaakvoorkeuren. En natuurlijk ontwikkel je je op het gebied van presenteren, communiceren en afstemmen op de smaakbeleving. Maar wat vind jij eigenlijk belangrijk bij het bereiden van je maaltijden? En deel je die visie met je gasten? Hoe integreer je maatschappelijke ontwikkelingen als duurzaamheid en kosten bij het bereiden van je gerechten? Je staat meer bewust stil bij grenzen, zoals het maximale aantal gasten, de organisatie en inzet van anderen in de keuken en bediening. En je denkt steeds vaker na over hoe je je kennis kunt gebruiken op andere plaatsen.

Kortom, gerechten en benodigde ingrediënten worden aangepast aan de kookkunsten die op dat moment worden beheerst. Door te mogen leren, ontstaat ruimte om na te denken over de eigen visie op gezonde ingrediënten, de manier van presenteren en het rekening houden met wensen van gasten. De ontwikkeling als startbekwame professional in het verpleegkundig beroep kan hiermee worden vergeleken. Het onderscheid in de rollen, competenties en kernbegrippen geeft taal om preciezer te kunnen beschrijven wat geleerd moet worden. En om te waarderen wat de student al 'in huis heeft' en dit in te zetten.

Onder druk

Het ontwikkelproces van BN2020 naar BN2030 is mede ingegeven door maatschappelijke veranderingen die ertoe leiden dat de beroepspraktijk van de bachelor verpleegkundige onder druk staat. De samenstelling van de Nederlandse bevolking, met een dubbele vergrijzing, en de toename van het aantal chronisch zieken staan in schril contrast

met het sterk dalende aantal beroepskrachten in de zorg. In het proces van doorontwikkeling van BN2020 zijn in opdracht van de stuurgroep enquêtes afgenomen en rondetafelgesprekken belegd. Ook heeft de schrijfgroep een literatuurverkenning uitgevoerd naar recente ontwikkelingen in het beroep. Daarin kwamen drie belangrijke thema's naar voren: leiderschap, probleemoplossend vermogen en preventie. ●

REFERENTIES

1. Opleidingsprofiel Bachelor of Nursing 2030. LOOV, 2023. www.loov-hbo.nl
2. CanMEDS-systeematiek. www.royalcollege.ca/en/canmeds.html

DE KERNTHEMA'S

door

Ria den Hertog

hoofddocent Christelijke Hogeschool Ede

Aline Bouwes

docent Hogeschool Utrecht

Hanneke Broekman

docent Haagse Hogeschool

Ingrid Eisenberg

docent Hogeschool Windesheim, Zwolle

Adwin Rutgers

hoofddocent HAN University of Applied Sciences, Arnhem en Nijmegen

Allen lid van de schrijfgroep BN2030

Leiderschap,
probleemoplossend
vermogen en preventie.
Dat zijn de kernthema's
van de Bachelor of
Nursing 2030.

DATAVERZAMELING EN LITERATuurverkenning heeft de schrijfgroep van Bachelor of Nursing 2030 (BN2030) geleerd dat leiderschap, probleemoplossend vermogen en preventie belangrijke thema's zijn. Deze vormen dan ook de kern van het landelijke opleidingsprofiel.

Verpleegkundig leiderschap

Verpleegkundig leiderschap is een nieuw thema in de opleiding tot bachelor verpleegkundige. Het wordt in BN2030 verdiepend en concreet uitgewerkt op het niveau van een beginnende beroepsbeoefenaar. Verpleegkundig leiderschap kent drie met elkaar verbonden elementen: (1) persoonlijke ontwikkeling, (2) professionele ontwikkeling en (3) zeggenschap en positionering (zie figuur 1). In de kern staat de persoonlijke ontwikkeling van de bachelor-verpleegkundige. Daaromheen bewegen zich de professionele ontwikkeling en de noodzaak voor positionering en het oppakken van zeggenschap door de professional.

Persoonlijke ontwikkeling

Door persoonlijke ontwikkeling leren studenten zichzelf beter kennen en begrijpen, waardoor ze ook anderen beter begrijpen.¹⁻² Wanneer studenten leren eigen meningen en standpunten te formuleren en deze uit te spreken, ontwikkelen zij daarmee zeggenschap in hun vak. Persoonlijke ontwikkeling draagt ook bij aan de mentale gezondheid van toekomstige verpleegkundigen: gedurende de opleiding ontwikkelen zij weerbaarheid en veerkracht.³

Professionele ontwikkeling

Het tweede aspect is het ontwikkelen van een eigen beroepsidentiteit om van daaruit te kunnen samenwerken met andere zorgverleners en veranderingen tot stand te brengen. Doordat studenten

gedurende de opleiding leren in de lessen en in praktijksituaties in de zorg, ontwikkelen zij professionele zeggenschap op individueel niveau. Daardoor kunnen zij betekenisvol bijdragen in het interprofessionele team en de zorgorganisatie.⁴ Professionalisering vraagt een continu proces van ontwikkeling, ook na diplomering. Daarin kan het voor beginnende bachelor verpleegkundigen belemmerend zijn als zij zich vooral richten op het geaccepteerd worden binnen het team, waardoor de eigen professionele ontwikkeling naar de achtergrond verdwijnt.⁵

Zeggenschap en positioneren

Het is belangrijk voor de bachelor verpleegkundige om zeggenschap te ontwikkelen en zich te kunnen positioneren. Zeggenschap gaat over het geven van de eigen mening als professional. Verpleegkundigen positioneren zich op een manier die past bij de beroepsidentiteit en de eigen visie.⁵ Zo zijn ze een gelijkwaardige gesprekspartner van de arts en andere zorgverleners. In de organisatie heb je bijvoorbeeld inspraak over het vaststellen van verpleegkundige taken en over werktijden. Zeggenschap draagt bij aan verbetering van de kwaliteit van zorg en heeft een positief effect op de werktevredenheid en het behoud van medewerkers voor de zorg. Het is aan de organisatie om ruimte te bieden aan de positionering van de verpleegkundigen

**'Toekomstige
verpleegkundigen ontwikkelen
weerbaarheid en
veerkracht'**

en loopbaanontwikkeling mogelijk te maken.³⁻⁴

Probleemoplossend vermogen

In BN2030 wordt meer nadruk gelegd op het probleemoplossend vermogen van de bachelor verpleegkundige. Dat is ingegeven door de toenemende complexiteit in de context van de gezondheidszorg. In NLQF6 wordt probleemoplossend vermogen gedefinieerd als: 'Identificeert en analyseert complexe en onvoorspelbare problemen in de beroepspraktijk en/of in het kennisdomein en lost deze op tacti-

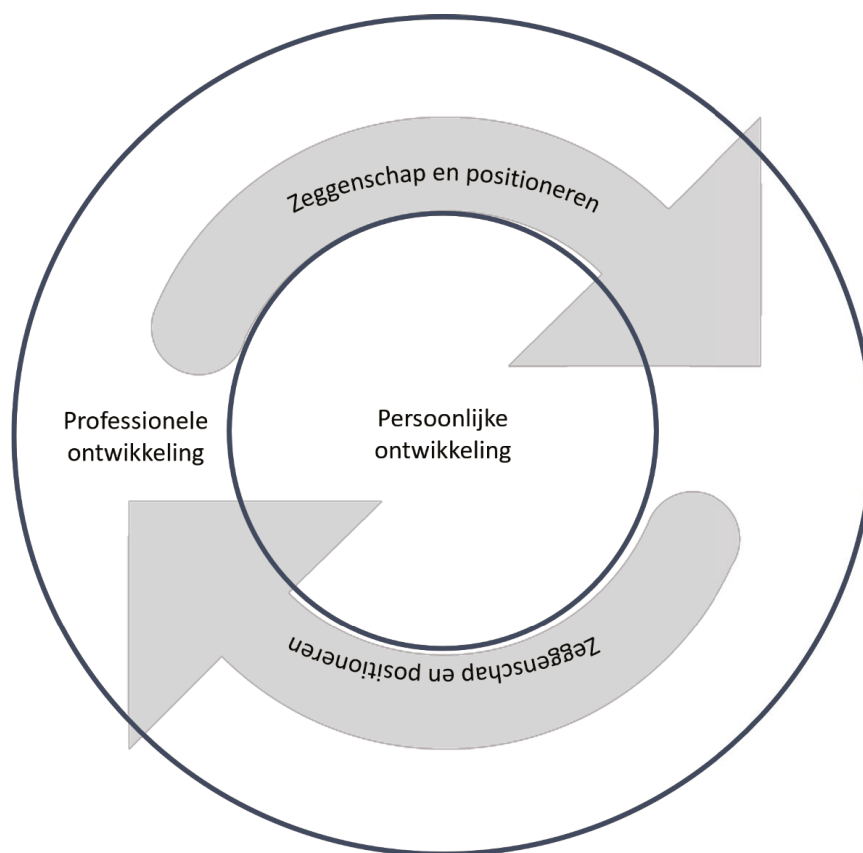
'Herken wanneer je berekend kunt afwijken van een protocol'

sche, strategische en creatieve wijze op door gegevens te identificeren en te gebruiken.⁶

In de opleiding tot bachelor verpleegkundige leren de studenten analytische vaardigheden en een systematische aanpak om, waar mogelijk, problemen te voorkomen of bij te dragen aan het oplossen van vraagstukken. Het is van belang dat zij kunnen samenwerken met eigen en andere disciplines en hierover (meta)communiceren.

Vanuit het probleemoplossend vermogen zal nadrukkelijker worden afgestemd op normen en waarden van de individuele zorgvrager of groepen zorgvragers. Om hier professioneel mee om te gaan, moet de zorgverlener beschikken over morele en culturele sensitiviteit. De verpleegkundige weegt de verschillende perspectieven om te komen tot passende zorgverlening.⁷⁻⁸ Binnen probleemoplossend vermogen draag je bij aan kwaliteit en veiligheid in de persoonlijk afgestemde zorg. Probleemoplossend vermogen is belangrijk voor de basishouding van de bachelor-verpleegkundige: het wordt benoemd in drie CanMEDS-rollen en is gekoppeld aan vier thema's (zie figuur 2). De vier

FIGUUR 1 VERPLEEGKUNDIG LEIDERSCHAP

thema's worden hierna toegelicht:

(1) het voeren van regie, (2) klinisch redeneren, (3) integratie van onderzoekend vermogen en (4) duurzaam innoveren, inclusief zorgtechnologie.

Regie voeren

De bachelor verpleegkundige heeft als startbekwame professional de basis geleerd om de regie te voeren in zorgprocessen. Dit gaat niet over een formele leidinggevende functie, maar om de taak die bijdraagt aan het verbeteren van uitkomsten in de zorg en het vergroten van de effectiviteit van het team. Startbekwame verpleegkundigen zullen binnen deze taak signaleren, initiëren en coördineren. Ze overleggen met hun collega's hoe de verpleegkundige zorg voor de toegewezen zorgvragers vorm krijgt en nemen het initiatief om verbeteracties in te zetten. Bachelor verpleegkundigen coachen collega's in de uitvoering van zorg op basis van klinisch redeneren met gebruikmaking van evidence over zorg en goede zorgprocessen.⁸

Klinisch redeneren

In het opleidingsprofiel BN2020 was klinisch redeneren vooral gerelateerd aan het primaire proces. In BN2030 is klinisch redeneren een belangrijk instrument in de regiefunctie voor goede intra- en interprofessionele zorgverlening. In het klinisch redeneren geven verpleegkundigen ruimte aan de holistische visie op de gezondheidssituatie van de zorgvrager. Ze overstijgen het verpleegkundig beroepsdomein en stemmen met andere professionals af tijdens het redeneerproces en de besluitvorming.

In complexe klinische vraagstukken hebben bachelor verpleegkundigen een signalerende, ondersteunende en/of sturende rol in de zorgcontext. Dit vraagt van hen morele en culturele sensitiviteit. Van hen wordt verwacht dat zij herkennen in welke zorgsituaties zij een protocol niet kunnen gebruiken en daarom berekend afwijken. Ook verpleegkundigen werken in hun besluitvorming in toenemende mate met slimme technologie voor beslisondersteuning.⁹⁻¹⁰

Integratie van onderzoekend vermogen
Maatschappelijke en vakinhoudelijke ontwikkelingen vragen nadrukkelijk om onderzoekend vermogen: kritisch denken, gebruikmaken van resultaten uit onderzoek en zelf bijdragen aan het doen van (praktijk)onderzoek.¹¹ Bij onderzoekend vermogen houdt de verpleegkundige rekening met wetenschappelijk bewijs, professionele expertise én de inbreng van de individuele voorkeuren, waarden en ervaringen van zorgvragers. Onderzoek binnen het verpleegkundig domein om de praktijkvoering te verbeteren, is uitgegroeid tot onderdeel van de dagelijkse verpleegkundige praktijk. Het doelbewust verzamelen van gegevens over verpleegresultaten geeft sturing aan hoe het best te handelen: *evidence informed practice*. Daarom is onderzoekend vermogen een belangrijk onderdeel van het probleemoplossend vermogen van de bachelor-verpleegkundige.

Duurzaam innoveren en zorgtechnologie
Bachelor verpleegkundigen leveren een proactieve bijdrage aan het initiëren, introduceren en gebruiken van duurzame innovaties in de verpleegkundige zorgverlening. Binnen duurzaam innoveren maken zij gebruik van veranderstrategieën en zijn ze kritisch over de haalbaarheid van beoogde innovaties. De kwaliteit van zorg voor de zorgvrager staat voorop, zonder daarbij consequenties voor het milieu en de financiële haalbaarheid uit het oog te verliezen. Zo dragen bachelor verpleegkundigen bij aan het behalen van de Sustainable Development Goals.² De verpleegkundige gebruikt daarbij bestaande zorg- en informatietechnologie en oriënteert zich actief op mogelijkheden en nieuwe ontwikkelingen.¹²

Preventie

Preventie gaat over het voorkomen van ziekten, maar ook over zo gezond mogelijk leven bij (chronische) ziekte,

beperkingen en comorbiditeit. Verpleegkundigen ondersteunen bij zelfmanagement waar het nodig is en coachen op het gebied van leefstijl naar gezond gedrag. Het meer gericht zijn

'Verpleegkundigen coachen de patiënt naar gezond gedrag'

op preventie en zelfmanagement bij ziekte is mede ingegeven door zorgen over de betaalbaarheid en toegankelijkheid van de Nederlandse gezondheidszorg.¹²

Leefstijl en gezondheidsbevordering

Veel gezondheidsproblemen, bijvoorbeeld overgewicht en ziekten als diabetes mellitus, kunnen mogelijk worden voorkomen door zorgvragers te begeleiden op het gebied van leefstijl om naar gezond gedrag te komen. De taak van de bachelor verpleegkundige krijgt hierin steeds meer vorm. In de praktijk betekent dit dat de bachelor verpleegkundige ook bijdraagt aan verbeteringen in de zorgverlening door het beantwoorden van bepaalde vragen. Bijvoorbeeld: hoe kan de transmurale zorg verbeterd worden? Of: wat betekent dit voor de taakverdeling in de praktijk en wie is precies waarvoor verantwoordelijk in de wijkzorg? De bachelor verpleegkundige kan er vanuit de regiefunctie voor zorgen dat zorgverleners samen met de zorgvrager de (zorg)doelen op elkaar afstemmen en dat het sociale netwerk van de zorgvrager zoveel mogelijk ingeschakeld wordt. Toch is het denkbaar dat hierover vragen ontstaan. Bijvoorbeeld: hoe denken zorgverleners over deze nieuwe taken? Hoe spreek je een (toekomstige) zorgvrager aan op ongezond gedrag? En wanneer dan? Welke factoren spelen een rol bij ongezond gedrag? Heeft iemand wel de middelen (kennis, vaardigheden, financiën) om gedrag te veranderen?

FIGUUR 2 PROBLEEMOPLOSSEND VERMOGEN

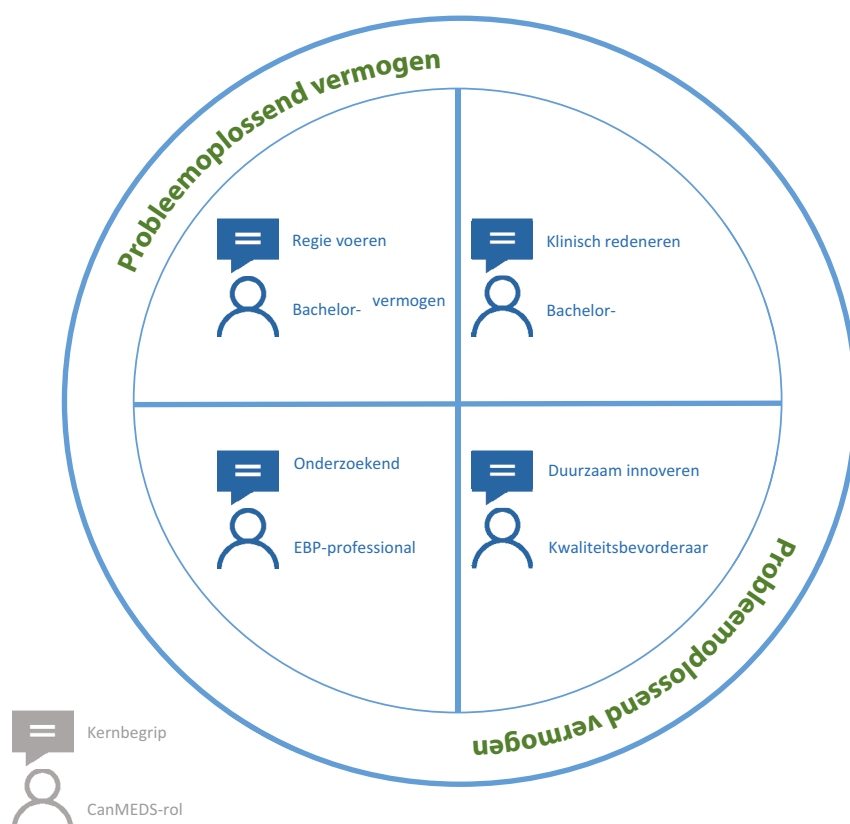

Foto: iStock / Getty Images / Pompak Khunatorn

Positieve gezondheid en gezond gedrag bevorderen

Gezondheid en preventie gaan niet alleen over fysieke gezondheid, maar ook over psychosociale aspecten en over zingeving. Gezond gedrag kan worden besproken aan de hand van het model van positieve gezondheid, maar krijgt ook vorm in bijvoorbeeld de herstelgerichte benadering. Relatief nieuwe taken van de bachelor verpleegkundige zijn dan ook het in kaart brengen van omgevingsfactoren, de aandacht voor de gezondheidstoestand van mensen met een lage(re) sociaaleconomische status en het trainen van gezondheidsvaardigheden van mensen uit risicogroepen.

Verpleegkundigen zetten steeds vaker redeneermodellen in om de mate van zelfmanagement bij ziekte of zelfredzaamheid te bepalen. Ook verpleegkundige diagnoses worden steeds meer aangevuld met een vroegsignale-

ring en potentiële risicodiagnosen.

Om gezondheidsproblemen of verergering ervan te voorkomen, kan een gedrags- en omgevingsanalyse worden uitgevoerd op basis waarvan de bachelor verpleegkundige doelgericht kan handelen. Het accent in de verpleegkundige zorgverlening verschuift van 'zorgen voor' naar 'voorkomen dat'.

Passende zorg

Bij preventie en het beheersen van de kosten van de gezondheidszorg ligt in passende zorg de nadruk op het organiseren van het zorgnetwerk rond de zorgvrager. Daarbij hebben de zorgvrager en mantelzorgers inbreng. In netwerkzorg wordt de behoefte van de zorgvrager als uitgangspunt genomen, waarbij de spelers in het netwerk op verschillende momenten waarde kunnen toevoegen voor de zorgvrager.⁸

Dit vereist een aanpassing in het denken van de zorgprofessional: het uitgangspunt is niet langer de organisatie van curatieve zorg door opeenvolgende professionals, maar het afstemmen van zorg in het zorgnetwerk rond de zorgvrager. Waar het mogelijk is voert de zorgvrager zelf de regie. En waar het nodig is ondersteunt de verpleegkundige de regievoering. Belangrijk hierbij is dat het niet alleen gaat om een passend antwoord op een bestaan-

de vraag, maar ook om het zo mogelijk voorkomen van nieuwe zorgvragen. De bachelor verpleegkundige kijkt daarom vooruit en houdt rekening met de diversiteit en met mogelijkheden van zorgvragers in hun contexten. ●

REFERENTIES

- Ruijters MCP, Luin van GEA, Prevaas BCJG, e.a.** Manifest voor de ontwikkelidentiteit: Over het belang van schatgraven naar jouw manier van leren en ontwikkelen. Wageningen: Aeres Hogeschool; 2022.
- Hingsman G.** *Persoonlijke en professionele ontwikkeling tot verpleegkundige*. Amsterdam: Boom; 2022.
- Bakker EJM.** *Mental health and dropouts of nursing students [Proefschrift]*. Amsterdam: Vrije Universiteit; 2022. www.research.vu.nl
- Hakvoort L, Dikken L, Cramer-Kruit J, e.a.** Factors that influence continuing professional development over a nursing career: A scoping review. *Nurse Educ. Pract.* 2022;65:103481.
- Peppel R, Woldendorp H, Veenfliet M, e.a.** Het huis van de professionele zeggenschap: de route naar verpleegkundig leiderschap. Amsterdam:SWP;2023.
- Kwalificatiekader NLQF6.** www.nlqf.nl
- Den Hertog R & Niessen T.** Taking into account patient preferences in personalised care: Blending types of nursing knowledge in evidence-based practice. *J. Clin. Nurs.* 2021;00:1-12.
- Kader Passende Zorg.** 2022. www.zorginstituutnederland.nl
- Dobber J, Harmsen J & Van Iersel M.** *Klinisch redeneren en evidence based practice; Weloverwogen besluitvorming door verpleegkundigen*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum; 2021.
- Cummings GG, Lee S, Tate K, e.a.** The essentials of nursing leadership; A systematic review of factors and educational interventions influencing nursing leadership. *Int. J. Nurs. Stud.* 2021;115:103842.
- Velde van de M, Munneke L, Jansen P, e.a.** *Onderzoekend vermogen in de praktijk*. Hilversum: Concept uitgeegroep;2023.
- Groeneveld S & Ouden den M.** *V-Model toont competenties zorg- en welzijnsprofessionals in omgang met technologie*. *ICT&Health* 2023;2:40-41.

'Het accent verschuift van zorgen voor naar voorkomen dat'

GEVOLGEN VOOR CANMEDS-ROLLEN

door

Ria den Hertog

hoofddocent Christelijke Hogeschool Ede

Aline Bouwes

docent Hogeschool Utrecht

Hanneke Broekman

docent Haagse Hogeschool

Ingrid Eisenberg

docent Hogeschool Windesheim, Zwolle

Adwin Rutgers

hoofddocent HAN University of Applied Sciences, Arnhem en Nijmegen

Allen lid van de schrijfgroep BN2030

De naam en/of inhoud van CanMEDS-rollen zijn in Bachelor of Nursing 2030 anders dan in BN2020. In dit artikel worden vier gewijzigde rollen toegelicht.

ONDERSTEUNEN EN BEVORDEREN van het leren van de CanMEDS-rol in de praktijk. Dat is het doel van de hulpvragen aan het eind van elke behandelde rol in dit artikel. Verder geven de QR-codes snel toegang tot de beschreven competenties in het opleidingsprofiel Bachelor of Nursing 2030 (BN2030).

Bachelor verpleegkundige

De rol 'bachelor verpleegkundige' staat in het hart van de CanMEDS-bloem. Deze rol is gericht op de directe zorgverlening én de regievoering rond deze zorgverlening.

Regievoering en continuïteit van zorg waren in BN2020 ondergebracht bij de rol van 'organisator', maar passen in de nieuwe beschrijving beter bij de rol 'bachelor verpleegkundige'. Deze centrale rol is onlosmakelijke verbonden met de zes andere rollen. De verbondenheid komt ook tot uitdrukking in de twee competenties die horen bij die rol. De competenties geven de basis aan waarop de bachelor verpleegkundige kan doorgroeien in de steeds complexere omgeving en keuzen kan maken in de zorg voor en met de zorgvrager en diens naasten. De startbekwame verpleegkundige zal deze rol in de basis beheersen en opbouwen bij het opdoen van ervaring in de praktijk. Voorbeelden van hulpvragen die kunnen helpen bij het leren van deze rol:

- Hoe houd je regie in het zorgproces?
- Hoe geef je vorm aan gedeelde besluitvorming?

- Hoe zorg je ervoor dat je meer beeld krijgt van de zorgketen of het zorgnetwerk?
- Wat heb je daarvoor nodig?

Leider

In BN2030 is de naam van de rol van 'organisator' vervangen door 'leider'. Deze naam wordt in de CanMEDS-systematiek vaker gebruikt en duidt op de proactieve houding van de zorgverlener. De drie aspecten van de rol van 'leider' komen terug in de bijbehorende competenties.

Om persoonlijke ontwikkeling in de praktijk te ondersteunen, is het tijdens stages of andere momenten in de opleiding belangrijk ruimte te bieden aan persoonlijke groei door terug te kijken op situaties. Door reflectie leert de student de eigen waarden, normen en opvattingen beter kennen en te plaatsen in het perspectief van de beroepsuitoefening. Hulpvragen zijn:

- Hoe heb je gehandeld en wat heb je ervaren?
- Welke afwegingen zijn gemaakt en op basis van welke argumenten?
- Hoe heb je hierin aandacht gehad voor je eigen waarden en het leerproces?

In de professionele ontwikkeling wordt de student uitgedaagd samen met andere zorgverleners de verpleegkundige zorg te geven en de urgentie daarvan te beoordelen. De student draagt bij aan een haalbaar niveau van zelfmanagement en zelfredzaamheid van zorgvragers, omdat niet de zorg, maar de zorgvrager centraal staat. Het is belangrijk een goed beeld te hebben van de eigen beroepsidentiteit en die van andere betrokken zorgverleners. Hulpvragen zijn:

- Wat typeert jou als bachelor verpleegkundige?
- Wie zijn rolmodellen voor jou en waarom?
- Wat zijn de grenzen van je beroep?
- Hoe werk je goed samen met andere professionals?

De student ontwikkelt vaardigheden om zeggenschap te hebben over de eigen beroepsuitoefening en zich te positioneren. Hiervoor vergroot de student de kennis om beter te kunnen onderbouwen van waaruit positie gekozen wordt en hoe dit bijdraagt aan innovatie van het beroep. Hulpvragen zijn:

- Waarom heb je het zo aangepakt, welke inbreng heb jij gehad en welke rol vervulde je daarbij?
- Welke kennis is nodig om de zorgverlening te optimaliseren in jouw organisatie?
- Wie zijn hierin stakeholders en hoe houd je rekening met hen?
- Welke functionarissen in de organisatie hebben specifieke kennis van een onderwerp?

Reflectieve EBP-professional

De naam van de rol van 'reflectieve EBP-professional' is niet veranderd, maar de inhoud van de rol is meer gericht op probleemoplossend vermogen en de onderbouwing van het verpleegkundig handelen. Daarvoor zijn reflectievaardigheden onmisbaar. Er is meer ruimte gemaakt voor de ontwikkeling tot verpleegkundige die het perspectief van de toegepaste wetenschap uitdraagt. Deze verpleegkundige is in staat om te luisteren, te zien en de nood te voelen van de individuele zorgvrager en diens naasten en hierop te reageren.

In toenemende mate nemen morele en culturele sensitiviteit en vraagstukken over inclusie een belangrijke plaats in. Dat vraagt om een signalerende en mediërende rol van de bachelor verpleegkundige. In de nieuwe rolbeschrijving staat het zelfstandig uitvoeren van onderzoek minder centraal en is meer nadruk gelegd op het interpreteren en gebruikmaken van data uit wetenschappelijk en praktijkgericht onderzoek. Hulpvragen zijn:

- Hoe geef je in de praktijk vorm aan probleemoplossend vermogen?
- Hoe creëer je tijdens je werk ruimte om wetenschappelijk bewijs te verzamelen?

Gezondheidsbevorderaar

De naamgeving van de rol van 'gezondheidsbevorderaar' is ook hetzelfde gebleven, maar de inhoud is geactualiseerd. De rol van gezondheidsbevorderaar reikt nu verder dan de individuele zorgvrager en gaat ook over specifieke doelgroepen in de samenleving. De verpleegkundige maakt meer dan voorheen gebruik van preventievaardigheden, zoals het maken van een gedragsanalyse, risicoanalyse en omgevingsanalyse. Op basis van die analyses kunnen aanbevelingen worden gedaan voor gezond gedrag van individuen of groepen (toekomstige) zorgvragers. Nieuw in BN2030 is de aandacht die de bachelor verpleegkundige heeft voor het bevorderen van een gezonde leefomgeving voor doelgroepen met verhoogde gezondheidsrisico's (en lage gezondheidsvaardigheden). In de bijbehorende competenties wordt een beroep gedaan op de interprofessionele samenwerking. Hulpvragen zijn:

- Hoeveel moet ik weten van de specifieke achtergrond van de zorgvrager of doelgroep?
- Hoe laat ik mijn medeverantwoordelijkheid zien voor het ontwerpen van passende zorg in een zorgnetwerk?

Het overzicht van alle rollen en de geactualiseerde competenties is te vinden in

- Wat helpt jou om stil te staan bij de individuele zorgvrager in de eigen context en de specifieke vragen van deze persoon?

'Nieuw is de aandacht voor het bevorderen van een gezonde leefomgeving'

het opleidingsprofiel BN2030.¹ BN2030 is op 31 oktober 2023 gepresenteerd: het laat zien dat de 17 hogescholen, hun praktijkpartners en andere stakeholders een gezamenlijke visie voor en een gedeeld beeld hebben van de startbekwame bachelor verpleegkundige. Nu is het aan de hogescholen om samen met de (regionale) werkveldpartners het opleidingsprofiel BN2030 te vertalen naar een passend curriculum voor de vorming van toekomstige bachelor-verpleegkundigen. 📌

Met dank aan Jos Dobber, medeauteur BN2030.

REFERENTIES

1. Opleidingsprofiel Bachelor of Nursing 2030. LOOV, 2023. www.loov-hbov.nl